

Briuselis, 2018 m. rugsėjo 24 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinės bylos:
2018/0224(COD)
2018/0225(COD)

12066/2/18
REV 2

RECH 370
COMPET 594
IND 236
MI 625
EDUC 317
TELECOM 277
ENER 297
ENV 583
REGIO 70
AGRI 415
TRANS 367
SAN 264
CADREFIN 193
CODEC 1445

PRANEŠIMAS

nuo: Pirmininkaujančios valstybės narės

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Komisijos dok. Nr.: 9865/18 + ADD 1

Dalykas: *Pasirengimas 2018 m. rugsėjo 27–28 d. Konkurencijos tarybos posėdžiui*
Programos „Europos horizontas“ dokumentų rinkinys. Bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa (2021–2027 m.)

a) Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS
REGLAMENTO dėl bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos
„Europos horizontas“ ir su ja susijusių dalyvavimo ir sklaidos taisyklių

b) Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS
SPRENDIMO dėl specialiosios programos, kuria įgyvendinama bendroji
mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“

– *Pažangos ataskaita*

I. IVADAS

1. 2018 m. birželio 7 d. Komisija pateikė Tarybai programos „Europos horizontas“ dokumentų rinkinį¹.
2. Palyginti su dabartine bendrąja programa („Horizontas 2020“), reglamentu dėl „Europos horizonto“ du teisės aktai (bendroji programa ir dalyvavimo ir sklaidos taisyklės) sujungiami į vieną teisės aktą. Programa bus grindžiama trijų veiklos sričių struktūra: pirmojoje veiklos srityje „Atvirasis mokslas“ bus užtikrinamas nuoseklus programos „Horizontas 2020“ tęstinumas teikiant paramą pažangiam mokslui ir tyrėjų bei mokslinių tyrimų infrastruktūros judumui. Dėl to daugiausia bus laikomasi principo „iš apačios į viršų“. Antrojoje veiklos srityje „Pasauliniai uždaviniai ir pramonės konkurencingumas“ su visuomenės uždaviniais ir pramonės technologijomis susijusių tikslų bus toliau siekiama labiau vadovaujantis principu „iš viršaus į apačią“, skiriant dėmesio Sąjungos ir pasaulio politikos ir konkurencingumo uždaviniams bei galimybėms. Be nuolat skelbiamų kvietimų teikti pasiūlymus, bus nustatytas ribotas labai svarbių misijų rinkinys. Trečiojoje veiklos srityje „Atvirosios inovacijos“ daugiausia dėmesio bus skiriama proveržio ir rinkas kuriančių inovacijų plėtojimui, šiuo tikslu įsteigiant Europos inovacijų tarybą. Šios veiklos srities priemonėmis bus taip pat padedama stiprinti Europos inovacijų ekosistemas ir toliau užtikrinama Sąjungos parama Europos inovacijos ir technologijos institutui (EIT).
3. Šioje pažangos ataskaitoje aptariama:
 - a) **Reglamentas** dėl programos „Europos horizontas“ (įskaitant dalyvavimo ir sklaidos taisykles), apimantis visus esminius programos elementus, pradedant jos struktūra ir tikslais ir baigiant siūlomu biudžetu ir finansavimo mechanizmais, Europos partnerystėmis, misijomis, atvirąja prieiga ir galimu šalių prisijungimu prie programos „Europos horizontas“, ir

1 Dok. 9865/18 + ADD 1–6, 9870/18 + ADD 1–6 + ADD 6 COR 1, 9868/18 + ADD 1–2, 9871/18 + ADD 1–6.

- b) **specialioji programa**, kurioje apibrėžiamas ir plėtojamas numatomos veiklos pagrindas, susijusios intervencinių priemonių sritys ir bendros intervencijos kryptys, konkrečiai kiekvienam pasiūlymo dėl bendrosios programos prioritetui. Ypatingas dėmesys taip pat skiriamas įgyvendinimui ir įgyvendinimo struktūroms (EMTT, Europos inovacijų taryba, EIT), skirtoms įgyvendinti nustatytus tikslus ir atlikti numatytus veiksmus.

II. DABARTINĖ PADĖTIS

Pirmininkaujant Bulgarijai (3 posėdžiai) ir Austrijai (11 posėdžių iki 2018 m. rugsėjo 13 d.), Tarybos Mokslinių tyrimų darbo grupė pradėjo nagrinėti teminiais rinkiniais grindžiamus Komisijos pasiūlymus.

Birželio ir liepos mėn. vykusiuose posėdžiuose daugiausia dėmesio skirta Europos Komisijos parengtam įvairių programos „Europos horizontas“ elementų pristatymui (įskaitant jos poveikio vertinimą), taip pat susijusioms valstybių narių pastaboms ir klausimams, o rugsėjo mėn. posėdžiuose iki šiol nagrinėti konkretūs klausimai (teisiniai pagrindai, strateginis planavimas, sąveika su ERPF, dalyvavimo taisyklės).

Už mokslinius tyrimus atsakingi ministrai pirmą kartą pasikeisti nuomonėmis dėl pasiūlymo dėl programos „Europos horizontas“ susitiko 2018 m. liepos 17 d. Vienoje vykusiame neformaliame ministrų (moksliniai tyrimai) posėdyje.

Be to, valstybės narės turėjo galimybę raštu pateikti pastabas dėl pasiūlymo dėl programos „Europos horizontas“ teminių rinkinių, kurie liepos mėn. buvo svarstomi techniniu lygmeniu. Remdamasi valstybių narių pateikta informacija pirmininkaujanti valstybė narė parengs pirmąjį pirmininkaujančios valstybės narės tekstą, o tada jis bus toliau nagrinėjamas ir dėl jo bus deramasi ateinančias savaites.

Nors daugelis delegacijų iš esmės palankiai įvertino pirmiau nurodytus Komisijos pasiūlymus, diskusijose ir raštu pateiktose pastabose delegacijos iškėlė keletą klausimų. Pagrindiniai klausimai ir atitinkamas pagrindimas išdėstyti toliau.

1. BENDRI KLAUSIMAI

- Teisiniai pagrindai. Programa „Europos horizontas“ grindžiama SESV antraštinėmis dalimis „Pramonė“ ir „Moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra bei kosmosas“ (173, 182, 183 ir 188 straipsniais). Tvirtai remdama inovacijas Komisija pasiūlė pagrįsti specialiąją programą, kuria įgyvendinama programa „Europos horizontas“, SESV antraštinėmis dalimis „Pramonė“ ir „Moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra bei kosmosas“ (173 ir 182 straipsniais). Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT) įsteigtas remiantis antraštine dalimi „Pramonė“ ir jam toliau bus skiriamas programos „Europos horizontas“ finansinis įnašas. Pasiūlymas dėl Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programos grindžiamas Euratomo sutarties 7 straipsniu.

Kadangi tai yra nukrypimas nuo pasiūlytų programos „Horizontas 2020“ teisinių pagrindų, 2018 m. birželio mėn., vykstant diskusijoms Mokslinių tyrimų darbo grupėje, keletas valstybių narių paprašė Tarybos Teisės tarnybos pateikti nuomonę dėl teisinių pagrindų, kuriais Komisija pasiūlė pagrįsti pasiūlymą dėl sprendimo dėl specialiosios programos (SESV 173 straipsnio 3 dalis ir 182 straipsnio 2 dalis), visų pirma dėl SESV 173 straipsnio 3 dalies kaip vieno iš dviejų šio pasiūlymo teisinių pagrindų.

Teisės tarnybos nuomone, Europos Komisijos pasiūlyti reglamento dėl bendrosios programos pagrindai yra tinkami, tačiau sprendimas dėl specialiosios programos turėtų būti grindžiamas tik 182 straipsnio 4 dalimi. Taigi sprendimas dėl specialiosios programos turėtų būti priimamas pagal specialią teisėkūros procedūrą (priėmimas pasikonsultavus su Europos Parlamentu ir Europos ekonomikos socialinių reikalų komitetu).

2018 m. rugsėjo 11 d. Europos Komisija pateikė neoficialų dokumentą, kuriame patvirtino savo pasirinkimą pasiūlymą dėl sprendimo dėl specialiosios programos pagrįsti dvigubu teisiniu pagrindu. Ji paaiškino šio pasirinkimo motyvus ir atsakė į Teisės tarnybos pateiktus argumentus. Mokslinių tyrimų darbo grupė apsvarstė Teisės tarnybos nuomonę ir galimus tolesnius veiksmus² 2018 m. rugsėjo 3 d. ir rugsėjo 13 d. posėdžiuose; jų metu aiški dauguma valstybių narių pareiškė, jog norėtų laikytis Teisės tarnybos rekomendacijų.

2 Remiantis dok. WK 9744/2018 INIT: 2018 m. rugpjūčio 27 d. pirmininkaujančios valstybės narės pranešimu „Galimi tolesni veiksmai atsižvelgiant į Tarybos Teisės tarnybos nuomonę dėl programos „Europos horizontas“ teisinių pagrindų“

- Strateginis planavimas. Siekiant integruotai įgyvendinti programos „Europos horizontas“ tikslus ir įgyvendinant suteikti tam tikro lankstumo, pasiūlyme dėl programos „Europos horizontas“ numatomas strateginio planavimo procesas, kuriuo siekiama nustatyti bendrus tikslus ir bendras veiklos sritis, pavyzdžiui, partnerystės ir misijų sritis. Valstybės narės išreiškė susirūpinimą dėl strateginio planavimo koncepcijos išbaigtumo, ypač kiek tai susiję su valstybių narių oficialiu vaidmeniu šiame procese ir įtrauktais elementais. Šis klausimas buvo įtrauktas į 2018 m. liepos 17 d. Vienoje vykusio neformalaus ministrų (moksliniai tyrimai) posėdžio darbotvarkę. Išsamesnė informacija šia tema pateikiama informaciniame pranešime dėl strateginio planavimo, dok. ST 12071/18.
- Veiklos sričių pavadinimai. Keletas delegacijų paprašė pervadinti veiklos sritis, ypač I veiklos sritį „Atvirasis mokslas“ ir III veiklos sritį „Atvirosios inovacijos“. Tai grindžiama tuo, kad šiuos pavadinimus galima lengvai supainioti su kitomis atvirosios mokslo sąvokomis (mokslinių tyrimų informacijos ir duomenų prieinamumo užtikrinimu ir sklaida, kai tik jie gaunami, naudojant skaitmenines ir bendradarbiaujamąsias technologijas) ir atvirosiomis inovacijomis (inovacijų proceso atvėrimu žmonėms, turintiems patirties kitose nei akademiniuose ir mokslo srityse). Šiuos terminus Europos Komisija taip pat vartoja mokslinių tyrimų ir inovacijų kontekste ir jie yra esminiai programos „Europos horizontas“ ypatumai.
- MVĮ vaidmuo. Įsteigiant Europos inovacijų tarybą pasiūlymu dėl programos „Europos horizontas“ siekiama kai kurias programos „Horizontas 2020“ veiklos kryptis priskirti Europos inovacijų tarybai. Komisija nori, kad Europos inovacijų taryboje pagrindinis dėmesys būtų skiriamas veiklai, susijusiai su ardomosiomis ir proveržio inovacijomis. Delegacijos išreiškė susirūpinimą visų pirma dėl to, kad nėra aiškiai paminėtos inkrementinės inovacijos: daugeliui MVĮ inkrementinės inovacijos yra svarbus metodas, kurį taikant diegiamos naujos ir kuriamos naujos rinkos. Antra, jos išreiškė susirūpinimą, jog nėra numatyta tikslių MVĮ priemonių: įgyvendinant programą „Horizontas 2020“ ja pasinaudojo tūkstančiai MVĮ visoje Europoje.
- Europos pramonės vaidmuo ir bazinės didelio poveikio technologijos. Programoje „Europos horizontas“ atnaujintose veiklos srityse nenumatyta apskritai jokios pramonės ir, konkrečiai, bazinėms didelio poveikio technologijoms skirtos veiklos. Valstybės narės nori labiau matomo pramonės ir bazinių didelio poveikio technologijų vaidmens, atsižvelgiant į jų esminę reikšmę Europos konkurencingumui.

- Bendri moksliniai tyrimai. Delegacijos iš esmės sutaria dėl to, kad pagal bendrąją programą finansuojamais tarpvalstybiniais bendrais projektais sukuriama didelė pridėtinė vertė. Todėl šios rūšies projektai taip pat turi būti ir programos „Europos horizontas“ pagrindas.
- Sąveika. Pasiūlyme dėl programos „Europos horizontas“ daug svarbos teikiama tiek atskirų programos „Europos horizontas“ elementų sąveikai, tiek (tai matoma dar ryškiau) sąveikai su kitomis DFP programomis. Delegacijos patvirtino sąveikos svarbą. Vis dėlto joms susirūpinimą kelia vis didėjantis sudėtingumas ir jo poveikis veiksmingam politikos koordinavimui, įgyvendinimui ir mokslinių tyrimų bendruomenėms, siekiančioms dalyvauti programose. Daugeliui valstybių narių itin svarbi yra sąveika su ERPF, todėl pirmininkaujanti valstybė narė 2018 m. rugsėjo 6 d. surengė tam skirtą techninį seminarą.

2. REGLAMENTAS

- Gynybos srities moksliniai tyrimai. Pagal DFP po 2020 m. programas Komisija pasiūlė įsteigti Europos gynybos fondą, kuris apimtų investicijas į mokslinius tyrimus (be priemonių, skirtų gebėjimų stiprinimui). Kadangi SESV teigiama, kad bendroji programa turi apimti visą Sąjungos MTTP veiklą, gynybos srities moksliniai tyrimai buvo įtvirtinti programoje „Europos horizontas“ (5 straipsnis). Nors dauguma valstybių narių primygtinai pageidauja aiškiai atskirti šias dvi programas ir akcentuoja, kad svarbu ir būtina išlaikyti civilinį programos „Europos horizontas“ pobūdį, Tarybos Teisės tarnybos nuomonėje patariama Tarybai reglamente dėl programos „Europos horizontas“ sustiprinti nuorodas, susijusias su Gynybos fondu, kad šių dviejų programų sąsaja būtų aiškesnė. Šiam klausimui buvo skirtas Teisės tarnybos pranešimas žodžiu 2018 m. rugsėjo 3 d. Mokslinių tyrimų darbo grupės posėdyje.

- Misijos. Nors sumanymui įtraukti ribotą skaičių tikslinių misijų pritarė dauguma delegacijų, buvo pateiktas ne vienas susirūpinimą keliantis klausimas dėl šių misijų atrankos proceso ir atitinkamo valstybių narių dalyvavimo (pasitelkiant strateginio planavimo procesą). Valstybės narės taip pat kėlė klausimus dėl biudžeto lėšų iš bendro veiksmų grupių paketo skyrimo, pasiūlyto portfelio metodo ir naujos įgyvendinimo struktūros pasitelkiant misijų valdybas ir misijų vadovus ir jų atitinkamus vaidmenis, įgaliojimus ir pareigas, taip pat ir komitologijos kontekste.
- Partnerystės. Pasiūlymu dėl programos „Europos horizontas“ numatomas supaprastintas požiūris į partnerystes, kuris apima tris partnerysčių kategorijas, t. y. *bendrai rengiamas*, *bendrai finansuojamas* ir *institucines partnerystes*. Šį partnerysčių spektro supaprastinimą ir racionalizavimą palankiai įvertino daugelis valstybių narių, nes laikoma, kad tai atitinka 2017 m. gruodžio 1 d. priimtas Tarybos išvadas. Iki šiol diskusijose daugiausia dėmesio skirta partnerysčių kaip strateginio planavimo klausimo įtraukimui, misijų ir partnerysčių santykiui ir EMTEK *ad hoc* partnerysčių klausimų darbo grupės rezultatų įtraukimui į programos „Europos horizontas“ tekstą. Kalbant apie finansinius aspektus, buvo išreikštas susirūpinimas dėl: i) neaiškaus bendro partnerysčių biudžeto paketo; ii) neaiškos centralizuoto valdymo apibrėžties, nes valstybės narės aiškiai nurodė, kad nenori kurti bendrų biudžetų; iii) sunkumų įvertinant nepiniginius įnašus, ypač pramonės sektoriaus partnerių atveju; iv) su valstybių narių ilgalaikiais teisiškai privalomais finansiniais įsipareigojimais susijusio iššūkio dėl jų nacionalinių biudžeto ciklų; v) sunkumų, susijusių su sudėtinio finansavimu iš įvairių ES programų išteklių; vi) minimalios 50 % valstybių narių dalyvavimo institucinėse partnerystėse ribos.
- Biudžetas. Kol kas dar nevyko išsamių diskusijų dėl biudžeto. Tai pasakytina ir apie derybų dėl visos DFP ankstyvąjį etapą. Tačiau kelios delegacijos paprašė pateikti išsamesnį biudžeto lėšų paskirstymą – tai susiję su misijų įvedimu ir būsimu partnerysčių įtraukimu.

- Tarptautinis bendradarbiavimas / prisijungimas. Delegacijos pageidavo nustatyti strateginį požiūrį į tarptautinį bendradarbiavimą visoje programoje „Europos horizontas“, valstybių narių vaidmenį sprendžiant, kurios šalys taptų asocijuotosiomis šalimis, ir labiau akcentuoti abipusiškumą. Be to, delegacijos iškėlė klausimų dėl būtiniausių tinkamumo kriterijų ir dalyvavimo vieno paramos gavėjo priemonėse apribojimų.
- Dalyvavimo taisyklės. Komisijos pasiūlyme dėl dalyvavimo ir sklaidos taisyklių matoma daug praktikos, nusistovėjusios vykdant ankstesnes bendrąsias programas, ypač programą „Horizontas 2020“, tęstinumo. Diskusijos Mokslinių tyrimų darbo grupėje prasidėjo bendru pristatymu 2018 m. rugsėjo 3 d. posėdyje, o pirmosios valstybių narių pastabos raštu turėtų būti pateiktos iki 2018 m. rugsėjo mėn. pabaigos.

3. **SPECIALIOJI PROGRAMA**

- I veiklos sritis. Iš esmės sutariama dėl veiklos ir priemonių, pasiūlytų I veiklos srityje, nes jos daugeliu atvejų (išskyrus ABT) yra veiklos pagal programą „Horizontas 2020“ tąsa ir joms skirtos biudžeto lėšos buvo gerokai padidintos. Tačiau kai kurios šalys norėtų, kad didesnė biudžeto lėšų dalis būtų skirta programai „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“, taip pat buvo išreikštas susirūpinimas dėl santykinai sumažėjusio biudžeto, skiriamo mokslinių tyrimų infrastruktūrai. Be to, kai kurios valstybės narės pasiūlė nustatyti paskatas / dotacijas tyrėjams, grįžtantiems iš ne ES šalių, taip pat įvesti „etapo iki EMTT“ finansavimą jauniems tyrėjams.
- II veiklos sritis. Valstybės narės iš esmės palankiai įvertino tai, kad į II veiklos sritį buvo įtrauktos tarpdalykinės veiksmų grupės, tačiau dvi iš šių veiksmų grupių – b) „Įtrauki ir saugi visuomenė“ ir d) „Klimatas, energetika ir judumas“ – buvo kritikuojamos kaip pernelyg plačios. Taip pat iškeltas klausimas, kad į II veiklos srities veiklą svarbu įtraukti visus technologinio pasirengimo lygius.

- III veiklos sritis. Valstybės narės palankiai įvertino Europos inovacijų tarybos įsteigimą. Kartu jos akcentavo, kad joms vis dar kyla klausimų dėl valdymo ir įgyvendinimo. Buvo paprašyta pateikti įvairių rūšių inovacijų apibrėžčių sprendimo 2 straipsnyje. Be to, valstybės narės reikalavo nustatyti tinkamą koordinavimą su EIT veikla.

Valstybės narės palankiai vertino sumanymą, kad parama Europos inovacijų ekosistemoms būtų finansuojama pagal šią veiklos sritį. Taip pat jos paprašė išsamesnių paaiškinimų dėl konkrečių priemonių ir tikslinių grupių.

- Europos mokslinių tyrimų erdvės stiprinimas.

Kalbant apie „*keitimosi kompetencija*“ priemones, delegacijos kėlė klausimus, ar pasiūlytas biudžetas yra adekvatus ir ar veikla šioje srityje yra pakankama. Kelios delegacijos paprašė papildomų „horizontalaus“ pobūdžio priemonių, pavyzdžiui, priemonių, susijusių su vertinimo procedūromis, tinklų atvėrimu naujiems partneriams ar konkrečios veiklos sukūrimu, pavyzdžiui, EMTT kontekste. Kelios delegacijos taip pat pateikė pastabų dėl nuostatų, susijusių su pasiūlymų pagal šią programos „Europos horizontas“ dalį teikimu, sudėties, taikymo laiko ir reguliaraus atnaujinimo. Galiausiai buvo svarstomas tyrėjų atlyginimų klausimas.

Dėl dalies „*ES mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos reformavimas ir gerinimas*“ kelioms delegacijoms susirūpinimą kėlė tai, kad nėra atskiros srities „Mokslas ir visuomenė“, kuri buvo įgyvendinama pagal programą „Horizontas 2020“, ir kad šiems aspektams skiriamas biudžetas sumažintas, palyginti su programa „Horizontas 2020“. Plačiai pritariama didesnei Europos mokslinių tyrimų erdvės ir Europos aukštojo mokslo erdvės sąveikai. Vis dėlto faktinis Europos universitetų iniciatyvos įgyvendinimas ir programos „Europos horizontas“ vaidmuo šiame kontekste turėtų būti apibūdinti išsamiau.